

Oponentský posudek na diplomovou bakalářskou práci

Alžběty Brabcové: Překlad slovinských pohádek do češtiny. Praha, 2014, 95 s. + 30 s. příloh.

Předložená bakalářská diplomová práce studentky Alžběty Brabcové překvapuje na první pohled rozsahem, který bývá obvyklý u diplomových prací magisterských. Při čtení práce se neustále vnučuje otázka, proč je práce tak rozsáhlá. Kromě úvodu a závěru tvoří práci pět nestejně rozsáhlých a ne plně s tématem korespondujících kapitol.

V úvodu posluchačka stanovuje jako hlavní cíl práce „... vytvořit solidní a kvalitní překlad slovinské pohádky /Evy Škofič Maurer Mislim, da te bom kar poljubil/ na základě studia překladové tematiky.“

Posluchačka přistoupila k tomuto úkolu nadbytečně extenzivně. Jako expozé slouží autorce pro techniku překladu a pro ni samou užitečný kompilát z překladatelského arcidíla Jiřího Levého Umění překladu. Pro cíl práce mohly lépe posloužit translatologické teorie výrazně zestručněné a snad i parafrázované pro konkrétní příklady překladu. První kapitola Obecné zásady literárního překladu mohla být ve zkrácené podobě vřazena do stěžejní kapitoly 6. Vybraná specifika překládání ze slovinštiny do češtiny.

Studentka v jisté míře nadbytečné touhy po co nejpodrobnější informovanosti čtenáře se rozepisuje také o pohádce jako žánru pro děti a mládež v kapitole 3. Literatura pro děti a mládež v Čechách a ve Slovinsku, z níž je pro stanovené téma práce relevantní přehled moderní slovinské pohádky a zásady překladu „dětských pohádek“ (snad lépe autorských pohádek, protože děti nejsou autory pohádek, ale jejich konzumenty).

K tématu se úzce váže a práci zdobí kapitola 4. Historie překladu slovinských pohádek do češtiny, což je první pokus o solidní chronologický přehled přeložených pohádek, zaměřený také na frekvenci českých překladatelů.

Studentka také představuje autorku vybrané pohádky, což je žádoucí součástí knižního překladu. Medailon a zamyšlení posluchačky nad fenoménem zvířecí pohádky tvoří kapitolu 5. Eva Škofič Maurer a její pohádkový svět.

Již výše zmiňovaná stěžejní kapitola 6. Vybraná specifika překládání ze slovinštiny do češtiny je metodologicky trochu zmatečná. Podle posluchačky má být tato kapitola jistým poznámkovým aparátem k jejím vlastním konkrétním překladatelským řešením. Pokud pracuje s konkrétním materiálem, je přesvědčivá. Bohužel hned první pododdíl této kapitoly Formální rozdíly českého a slovinského jazyka poněkud diletantsky hodnotí lingvistickou problematiku. (Proč jsou jednotlivé slovní druhy zčásti označovány mezinárodními termíny a zčásti českými?)

Závěrečná bibliografie přináší poměrně rozsáhlou odbornou literaturu, již autorka k práci využila. V soupisu chybí citovaný pramen Jovanky Šotolové. Ve jménech některých autorů se vyskytují chyby (zmíněná Jovanka Šotolová je uvedena jako Johanka, Blažič Mileva je v podobě Milena a Fran Ramovš, dostal novou podobu příjmení Ramovša). Rovněž bohatý je soupis pohádkových knih převážně slovinských (ale i světové literatury), se kterými posluchačka při tvorbě své studie pracovala.

V příloze práce je připojen trochu překvapivě originál a český překlad pohádky Ely Peroci Hišica iz kock (Domeček z kostek), přel. Jaroslav Pánek. Teprve poté následuje originál a následně překlad pohádkové knihy E. Škofič Maurer, Mislim, da te bom kar poljubil (Myslím, že tě snad políbím), přel. Alžběta Brabcová. V příloze postrádám slovinský originál předmluvy Slavka Pregla, který je v českém překladu v plném znění k pohádkám přiložen. Nadbytečná je proto poměrně dlouhá citace tohoto textu v 5. kapitole.

K samotnému překladu pohádkové knihy musím vyjádřit pochvalu za odvalu posluchačky realizovat tuto značně náročnou výzvu. Pro účel bakalářské práce by stačil překlad několika (např. tří) pohádek. Pak by zřejmě i kvalita překladu byla výrazně vyšší. Plný počet devíti pohádek je z hlediska autorčina záměru a uměleckého zpracování relevantní, nicméně pro překlad je to množství přílišné. V překladu se mimo jiné vyskytuje značné množství překlepů. Což je také problém v celé teoretické části práce.

K překladu musím předeslat, že jej mohu akceptovat jako překladatelský debut, nikoliv jako práci hotovou k předání do nakladatelství k tisku. Pro potřeby oponentského posudku rezignuji na redakci překladu, uvádím jen některé příklady, s nimiž nesouhlasím.

V několika pohádkách se vyskytuje v originále sloveso *čepeti*, které překladatelka důsledně překládá jako *dřepět*. V češtině jde o výraz značně expresivní, jistě je vhodnější použít neutrálnější sloveso *sedět*, *vysedávat*, *sedět jako zařezaný*... V pohádce Slepíčky si hrají používá kohoutek na všechny hry slepiček stereotypně vazbu *brez zveze*, což překladatelka překládá *to je nuda*. Na začátku pohádky je vazba *kakšen dolgčas*, tomu odpovídá *to je nuda*, proto by vazba *brez zveze* měla být přeložena spíše *to mě nebaví*. Naposledy tuto vazbu překládá *to je nanic*, i zde by mohla být vazba *to mě nebaví*. Ve stejné pohádce se objevuje vojenská hodnost ve slovínštině *oficirka*, myslím, že českému dítěti *oficírka* nic neříká, ale protože si hrají na kosmickou loď, bylo by adekvátní oslovení *velitelko*. Výraz *marsovec* (= *marťan*) překládá obecnějším pojmenováním *mimozemšťan*, myslím, že marťani jsou v českém prostředí dostatečně ukotveni. V pohádce Pes a jeho nové kalhoty překladatelka zavádí do češtiny slovinský výraz *psica*, proč nepoužije českého výrazu *fenka*, či *fenečka*? U názvu pohádky *Maček Čarli si prisluži žlahtno ime* trochu váhám, zda je adekvátní navržený český název *Kocourek Čarlí si vysloužil přezdívku*, navrhovala bych místo *přezdívky* skutečně *šlechtický titul*.

V mnoha případech mám na navržená řešení trochu odlišný názor. Musím však pochválit studentku za poctivý, někdy spíše citový než citlivý, přístup k překladu. Zejména výborný je překlad jmen zvířátek, chápu její dilema s odlišným rodem zvířátek v obou jazycích. Snaha překladatelky přiblížit slovinský originál českému pohádkovému kánonu je chvályhodná, někdy ji v tom překáží malá zkušenost s vlastním psaním uměleckého textu.

Zde bych ještě zmínila jistou disproporci mezi textem studie, kdy se do odborného stylu často studentce vloudují příliš osobní a emotivní vyjádření, zatímco v překladu naopak více emocionalita, něhy či líbeznosti ve zvolených jazykových prostředcích postrádám.

Na závěr posudku přistupuji k celkovému hodnocení práce. I přes četné výtky práci navrhuji k veřejné obhajobě, protože studentka prokázala odbornou i jazykovou vybavenost získanou během bakalářského studia na oboru jihovýchodoevropská studia a představila víceméně zdařilou kompilaci relevantních zdrojů v teoretické práci, v samotném překladu prokázala svou jazykovou kompetenci slovinštiny. Práci hodnotím jako dobrou, pokud studentka solidně obhájí svou koncepci, může být hodnocení o stupeň lepší.

PhDr. Milada Nedvědová, Ph.D.

Katedra jihoslovanských a balkanistických studií

Filozofické fakulty UK v Praze

V Praze, 30. 1. 2014